

Tämä on rinnakaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tuomisto, A.; Nummila, J. & Kummel, M. 2019. Katso, hymyile, kosketa – varhainen vuorovaikutus pähkinäkuoressa. Talk-verkkolehti, HYVE 3.11.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/katso-hymyile-kosketa-varhainen-vuorovaikutus-pahkinankuoressa/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Tuomisto, A.; Nummila, J. & Kummel, M. 2019. Katso, hymyile, kosketa – varhainen vuorovaikutus pähkinäkuoressa. Online Magazine Talk, Health and Well-being 3.11.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/katso-hymyile-kosketa-varhainen-vuorovaikutus-pahkinankuoressa/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Anni Tuomisto

[Terveydenhoitajaopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Juliaana Nummila

[Terveydenhoitajaopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Maika Kummel

[Koulutusvastaava, lehtori, FT, TtM, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Katso, hymyile, kosketa – varhainen vuorovaikutus pähkinäkuoressa

Avainsanat: [kehittäminen](#), [terveydenhoitotyö](#), [verkostoituminen](#)

Varhainen vuorovaikutus saattaa olla käsitteenä vieras pienten lasten vanhemmille. Kyseessä on asia, jonka olemassaoloa ei välttämättä osaa edes tiedostaa tai tunnistaa, sen suuresta merkityksestä huolimatta. Varhaisen vuorovaikutuksen seuranta on yksi terveydenhoitajan keskeisimpiä työtehtäviä.

”Varhaiseen vuorovaikutukseen kaivataan tukea”

Vuorovaikutusta arvioidaan neuvolakäyntien yhteydessä. Vanhemmat tuskin huomaavat tätä terveydenhoitajan tekemää ”hiljaista arviointia”. Varhainen vuorovaikutus nousee harvoin edes puheenaiheeksi, mikäli terveydenhoitaja ei havaitse siinä ongelmia neuvolakäynnin aikana.

Asia otetaan puheeksi vasta silloin, kun siinä tarvitaan erityistä tukea. Aiheen merkitystä korostaa tutkimustulos, jonka mukaan vanhemmista noin 30 prosenttia kertoo kokevansa ongelmia vuorovaikutuksessa, vauvan käyttäytymisessä tai hoidossa.

Varhainen vuorovaikutus koetaan tärkeäksi teemaksi neuvoloissa. Terveydenhoitotyön kehittämistyössä suunniteltiin ja kehiteltiin vanhemmille jaettava varhaisen vuorovaikutuksen esite, jota voi hyödyntää myös keskustelun pohjana terveystarkastusten yhteydessä.

Lapsi kykenee vuorovaikutukseen heti syntymästään lähtien

Varhaisessa vuorovaikutuksessa on kyse arkisista asioista, jotka tulevat vaistonvaraisesti esiin esimerkiksi päivittäisissä hoitotilanteissa. Siinä lapsi ja vanhempi reagoivat vastavuoroisesti toistensa ilmaisemiin tunteisiin.

”Molempien vanhempien vuorovaikutus on lapselle arvokasta.”

Vanhempien vastuulla on luoda avoin ja turvallinen suhde lapseensa. Varhainen vuorovaikutus on merkityksellinen turvallisen kiintymyssuhteen muotoutumisessa.

Kun osoitetaan iloa, ylpeyttä ja rakkautta ja lapsen viesteihin vastataan, kokee lapsi tästä hyvää oloa. Myös vanhempi kiintyy lapseensa häntä hoivatessaan. Vanhempien on mahdollista kehittää vuorovaikutustaan lapsensa kanssa ja onkin tärkeä tiedostaa, että molempien vanhempien vuorovaikutus on lapselle arvokasta.

Varhainen vuorovaikutus luo pohjaa lapsen kehitykselle sekä terveydelle

Varhainen vuorovaikutus tukee tutkitusti lapsen kehitystä ja lisää kokonaisvaltaista hyvinvointia. Vanhemman antamalla läheisyydellä on suuri merkitys lapsen älyllisten eli kognitiivisten taitojen, sosiaalisten taitojen ja tunne-elämän kehittämisessä. Lisäksi varhainen vuorovaikutus vaikuttaa persoonallisuuden ja minäkuvan muotoutumiseen sekä itsetunnon kehittymiseen.

"Lapsuuden vuorovaikutussuhteet näyttävät suuntaa sille, millaisia ihmissuhteita lapsi myöhemmin elämässään hakee ja kokee."

Vuorovaikutuksen laadulla on yhteys lapsen mielen kehittymiseen ja varhaislapsuuden mielenterveyteen. Varhainen vuorovaikutus tukee aivojen kehittymistä. Mikäli vauva ei ole riittävästi vuorovaikutuksessa vanhempiensa kanssa, jää ärsykkeiden määrä vähäiseksi.

Tämän seurauksena osa taidoista, kuten puheen kehitys ja tunnesäätely, voivat jäädä puutteellisiksi. Vuorovaikutuksen tulisi olla riittävää sekä laadultaan että määrältään.

Varhainen vuorovaikutus luo pohjaa tuleville kiintymyssuhteille. Lapsuuden vuorovaikutussuhteet näyttävät suuntaa sille, millaisia ihmissuhteita lapsi myöhemmin elämässään hakee ja kokee. Varhainen vuorovaikutus on osin yhteydessä myös siihen, millainen vanhempi lapsesta itsestään aikanaan tulee.

Vanhemmalla ja lapsella on omat "puheenvuoronsa"

Vanhempia kannustetaan pitämään lasta lähellä omaa kehoa, sillä tämä lisää lapsen turvallisuuden tunnetta. Erilainen kosketus, kuten silittäminen, puolestaan tuottaa lapselle mielihyvää.

Lapselle puhutaan lempeästi äänensävyä vaihdellen. Tämä vuorovaikutuspuhe tunnetaan myös termillä "motherese". Katsekontaktilla on yhteys lapsen mielihyvän tunteeseen, joten katsekontaktin ottaminen lapseen sekä hänelle hymyily on suotavaa.

Jotta lapsi kokee tulleensa ymmärretyksi, tulee vanhempien toimia selkeästi ja ennustettavasti. Vanhempien tulee pyrkiä ymmärtämään lapsen tarpeita ja vastaamaan niihin riittävän ajoissa sekä olemaan emotionaalisesti läsnä. Ymmärrys siitä, että jo vastasyntynyt kykenee ilmaisemaan tarpeitaan, on tärkeä saattaa vanhempien tietoon.

"Kuvitteellinen tilanne lastenneuvolassa: Terveydenhoitaja juttelee äidin kanssa kuulumisista. Kahden kuukauden ikäinen pieni vauva on turvakaukalossa lattialla, toppapukuun puettuna. Vauva alkaa ähistä ja ihon väri muuttuu punakaksi. Pian ääntely vaihtuu alkavaan itkuun. Äiti keinuttaa kaukaloa jalallaan.

Terveydenhoitaja vihjaa äidille eri tavoin ottamaan vauvan pois kaukalosta syliinsä. Äiti ei saa kiinni vihjeistä. Lopulta terveydenhoitaja sanoittaa tilannetta vauvan puheella: "Minulla taitaa olla jo aika kuuma, ottaisiko äiti minut syliin ja riisuisi minua hieman". Sitten äiti ottaa vauvan pois turvakaukalosta ja itku hiljalleen laantuu."

Neuvoiloissa tuetaan hyvän vanhemmuuden taitoja

Terveydenhoitaja antaa neuvolassa myönteistä palautetta vanhemmille asioista, jotka jo sujuvat hyvin vauvan kanssa. Tarkoituksena on vahvistaa vanhempien kokemusta omasta kyvykkyydestään. Kyvykkyyden kokemus on yksi tärkein masennukselta suojaava tekijä.

Neuvoiloissa VaVu-haastattelut (varhaisista vuorovaikutusta tukeva haastattelu) tehdään sekä raskausaikana sekä lapsen syntymän jälkeen. Niiden tarkoituksena on kartoittaa perheen voimavaroja ja tukiverkostoa sekä auttaa ratkaisujen löytämisessä.

Haastattelut auttavat terveydenhoitajaa tunnistamaan ja ottamaan puheeksi erilaisia huolenaiheita sekä tukemaan perhettä yksilöllisesti. Terveydenhoitaja saa erillisen koulutuksen tämän menetelmän käyttöön.

Vanhempia kannustetaan huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan

Jos terveydenhoitajalla herää huoli vauvan tai vanhempien voinnista, tulee tilanteeseen aina puuttua. Terveydenhoitaja voi tarvittaessa konsultoida neuvolalääkärää tai -psykologia ja perheneuvolan työntekijää. Joskus pelkästään asiasta keskustelu terveydenhoitajan kanssa voi tuoda avun tilanteeseen.

"Tärkeintä on, että perheet tiedostavat tukea ja apua olevan tarjolla."

On kuitenkin tiettyjä tilanteita, joissa varhainen vuorovaikutus saattaa tarvita erityistä tukea. Esimerkkejä tällaisista tilanteista ovat äidin synnytyksen jälkeinen masennus tai päihteiden käyttö perheessä.

Perheitä voi myös ohjata luotettavien tietolähteiden pariin, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tai Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuille. Tärkeintä on, että perheet tiedostavat tukea ja apua olevan tarjolla.

Mihin asioihin varhainen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen kehityksessä?

- Aivotointojen kehitys
- Itseluottamus: lapsi oppii luottamaan itseensä sekä muihin ihmisiin
- Myönteinen itsetunto ja minäkuva
- Empatiakyky
- Tunteiden itsesäätely
- Psykkinen ja fyysinen terveys
- Perusta myöhemmille vuorovaikutussuhteille

Tutustu [terveydenhoitajakoulutukseen](#).

Lue tästä [Varhainen vuorovaikutus \(VaVu\) -haastatteluista](#).

Tietoa löydät myös [Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta](#).

Kuvat: Pixabay

Lähteet

Gerhardt, S. 2007. Rakkaus ratkaisee. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehittymiselle. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hermanson, E. 2019. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Duodecim Terveyskirjasto. Viitattu 28.8.2019.
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302

Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. 2013. Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Launonen, K. 2010. Vuorovaikutus. Kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. 2., painos. Kouvola: Solver palvelut Oy.

Pesonen, A-K. 2010. Varhainen vuorovaikutus on suotuisan psyykkisen kehityksen edellytys. Duodecim. Vol. 126 No. 5: 515 – 520.

Puura, K. & Hastrup, A. 2019. Varhainen vuorovaikutus (VaVu). Lastenneuvolakäsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 28.8.2019.
<https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/metelmat/psykososiaalinen-kehitys/vavu>

Puura, K.; Sannisto, T. & Riihonen, R. 2018. Mitä vauva haluaa? Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolassa. Lääkärilehti. Vol. 73 No. 21: 1345-1350.

Sethna, V. ym. 2017. Father-child interactions at 3 months and 24 months: contributions to children's cognitive development at 24 months. Infant mental health journal. Vol. 38 No. 3: 378-390.

Silvén, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu. Helsinki: Minerva kustannus Oy.

Tryphonopoulos, P.; Letourneau, N. & DiTommaso, E. 2016. Caregiver-Infant Interaction Quality: A Review of Observational Assessment Tools. Comprehensive child and adolescent nursing. Vol. 39 No. 2: 107-138.

03.11.2019

